

Green Key

EVENEMENTEN

HANDLEIDING
2019-2021

Inleiding

De aandacht voor Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) groeit met de dag. Als één van de meest actuele managementthema's van deze tijd staat het in de belangstelling van vele organisaties. Drie kernbegrippen staan centraal bij MVO: People, Planet en Profit (Triple P). De maatschappelijke relevantie van het onderwerp is groot, omdat MVO het bedrijfsleven (naast onder meer overheden en maatschappelijk organisaties) een centrale rol heeft gegeven in het bijdragen aan misschien wel de belangrijkste uitdaging van onze samenleving: het realiseren van duurzame ontwikkeling.

De uitdaging is om een goede balans te vinden tussen deze drie waarden en op alle drie de vlakken waarde te creëren.

Green Key maakt het voor organisaties in de recreatie- en vrijetijdsbranche en de zakelijke markt mogelijk om praktisch en zichtbaar met MVO aan de slag te gaan. Green Key is wereldwijd het grootste duurzaamheidskeurmerk voor organisaties in de recreatieve sector. Bedrijven met een Green Key keurmerk doen er alles aan bewuster te ondernemen, zonder dat hun gasten inleveren op comfort en kwaliteit. Zij gaan daarbij een stap verder dan wet- en regelgeving vereist. Deze handleiding bevat alle normen voor een specifieke productgroep. Na het lezen van dit document heeft u een goede indruk van de inhoud van het keurmerk en de onderwerpen die het omvat.

Wilt u daadwerkelijk het Green Key keurmerk gaan behalen? Kijk op www.greenkey.nl voor meer informatie over de aanmeldingsprocedure en antwoorden op veel gestelde vragen.

Green Key is een programma van de internationale non-gouvernementele organisatie FEE (Foundation for Environmental Education). In Nederland is Stichting Keurmerk Milieu, Veiligheid en Kwaliteit verantwoordelijk voor de uitvoering van het Green Key programma.

Definitie evenement

Een (jaarlijks terugkerend) evenement is een verplaatsbare georganiseerde gebeurtenis, (openlucht)manifestatie, (thema)dag of week. Meestal is die publiek, maar ze kan ook besloten zijn: bedrijfsevenement.

Er worden onder andere een- of meerdaagse evenementen gehouden op het gebied van kunst (tentoonstelling), cultuur, muziek (concert), sport, educatie (introductieweken), religie, wetenschap (congres), huishouden.

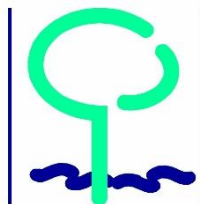
Het kan voorts gaan om een grootschalige muziekuitvoering, popconcert, handelsbeurs of internationaal congres, welke veelal in een evenementencomplex, -terrein of beurshallen gehouden worden.

Categorieën als kermis, markt, braderie, jaarmarkt, wijk- of buurtfeest vallen niet binnen deze definitie.

Colofon

Copyright © 2018

Stichting Keurmerk Milieu, Veiligheid en Kwaliteit
Kanaalweg 19-H
3526 KL UTRECHT

Telefoon: +31 (0)30 63 58 917
E-mail: greenkey@kmvk.nl
Internet: www.greenkey.nl

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Stichting Keurmerk Milieu, Veiligheid en Kwaliteit

Aan deze handleiding is de grootst mogelijke zorg besteed. Mochten er onverhoopt toch fouten in staan, dan is Stichting Keurmerk Milieu, Veiligheid en Kwaliteit niet aansprakelijk voor welke gevolgen dan ook.

Alle definities zijn indicatief, Stichting KMKV behoudt zich het recht voor om bij de definitieve indeling van een deelnemer af te wijken van de definitie. Uitgangspunt bij het indelen van een (potentiële) deelnemer is het vinden van de beste aansluiting op de bestaande bedrijfsvoering en aanwezige faciliteiten. Het aantal bedden, kamers, zalen, kampeerplaatsen is vanwege de gekozen modulaire opzet van Green Key van secundair belang

Deze handleiding is eigendom van Stichting Keurmerk Milieu, Veiligheid & Kwaliteit (KMKV). Niets uit deze handleiding mag gebruikt worden voor andere doeleinden zonder toestemming van Stichting KMKV.

Datum van ingang: 1 januari 2019
Geldig tot en met: 31 december 2021

Toelichting termen

Indien u met Green Key aan de slag gaat krijgt u te maken met termen en begrippen die wellicht nog onbekend voor u zijn. Hieronder lichten wij ter verduidelijking een aantal begrippen toe.

“Mijn Green Key”: De digitale database van Green Key Nederland is exclusief voor deelnemers aan het Green Key programma. De database bevat naast veel informatie over duurzaam ondernemen ook de Doe-Het-Zelf Keuring voor de Green Key. Deze Doe-Het-Zelf keuringsmodule speelt een centrale rol binnen de periodieke keuringen. Deelnemers worden pas gekeurd nadat zij de Doe-Het-Zelf keuringsmodule hebben ingevuld in de database.

Bewijsmateriaal: Deelnemers dienen aan te tonen dat ze aan de Green Key normen voldoen. Dit doen zij door bewijsmateriaal te verzamelen en toe te voegen in de Doe-Het-Zelf keuringsmodule. Bewijsmateriaal kent 2 vormen:

Visueel =	De deelnemer zorgt ervoor dat de genomen maatregelen voor de keurmeester zichtbaar en eenvoudig toegankelijk zijn voor visuele controle. Waar nodig worden documenten of materialen klaar gelegd. In de Doe-Het-Zelf keuring dient altijd een korte specifieke toelichting te worden gegeven op de norm.
Document =	De deelnemer heeft in de digitale database “Mijn Green Key” een document opgenomen waaruit blijkt waarom zij aan de norm voldoen. Desgewenst volgt een visuele inspectie op locatie tijdens de keuring.

Voorbeeld documenten:

Om de deelnemers aan het Green Key programma tegemoet te komen stelt Green Key voorbeeld documenten beschikbaar. Deze documenten kennen 3 vormen:

- A. **Gereedschap:** Een voorbeeld document dat verplicht als bewijsmateriaal dient te worden opgenomen in de Doe-Het-Zelf keuringsmodule bij de desbetreffende norm. Het document mag ook in eigen (huis)stijl, taal en/of opmaak gemaakt worden, mits de inhoud vergelijkbaar blijft met de inhoud van het originele document.
- B. **Verklaring:** Een voorbeeld document dat ongewijzigd voorzien van naam, datum en handtekening als bewijsmateriaal in de Doe-Het-Zelf keuringsmodule dient te worden opgenomen.
- C. **Hulpmiddel:** Een voorbeeld document dat u gebruikt om bepaalde zaken over- en inzichtelijk te maken. U bent vrij in uw keuze om dit document als bewijsmateriaal tijdens de keuring aan te bieden. Hiervoor is in de Doe-Het-Zelf keuringsmodule een aparte upload mogelijkheid opgenomen.

Niveau bepaling:

In de onderliggende handleiding leest u over Verplichte (V *) en Optionele (O) normen, aangeduid als (V *) en (O). Deelnemers dienen aan alle verplichte normen te voldoen om Green Key te behalen. Op basis van de 'vrij te kiezen' optionele normen wordt het niveau van het Green Key certificaat bepaald.

Green Key kent 3 niveaus: Brons, Zilver en Goud. Aan de hand van het aantal ingevoerde optionele maatregelen wordt het niveau bepaald.

Hoofdstuk indeling		Verplichte normen *	Optionele normen
1.	Management	4	0
2.	Communicatie en scholing	4	2
3.	Maatschappelijke betrokkenheid	1	5
4.	Water	2	3
5.	Reiniging	1	3
6.	Afval	4	7
7.	Energie	2	6
8.	Bouwen en groen	2	1
9.	Mobiliteit	3	5
10.	Eten en drinken	4	4
11.	Duurzaam inkopen	3	3
12.	Textiel	0	4
Totaal		30	43
		Brons	11
		Zilver	17
		Goud	22

Factsheets:

Het verduurzamen van uw organisatie in relatie tot het behalen van het Green Key certificaat vraagt om nieuwe kennis en inzichten. Om deelnemers op weg te helpen zijn de zogenaamde “factsheets” ontwikkeld. Factsheets zijn voor (potentiële) deelnemers aan het Green Key programma het vertrekpunt in hun zoektocht naar aanvullende informatie rondom Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen en duurzaamheid. De documenten kunt u downloaden van de website van Green Key, van de pagina Gereedschappen. U kunt momenteel gebruik maken van de volgende Factsheets:

Factsheet 1: Wegingscriteria en keurmerken: Het aantal keurmerken in relatie tot het thema duurzaamheid is groot en groeit. Om richting en duidelijkheid te creëren in dit speelveld is de Factsheet Wegingscriteria en keurmerken opgesteld. Dit document dient voor zowel deelnemers als de organisatie van de Green Key als vertrekpunt bij het wegen en beoordelen van producten en keurmerken.

Factsheet 2: Achtergrond informatie duurzaam ondernemen en Green Key: Binnen Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen en Green Key komt een zeer breed scala aan onderwerpen en thema's aan bod. Dit document beschrijft, naar de analogie van de Green Key hoofdstukken, de verschillende onderwerpen kort. Per onderwerp treft u een aantal relevante en informatieve websites zodat u altijd beschikt over informatie voor verdieping en verbreding.

Keurmeesters:

Onderdeel van deelname aan Green Key is een periodieke keuring door een keurmeester. De keurmeesters van Green Key zijn onafhankelijke en ervaren professionals die in opdracht van Green Key op locatie komen controleren of u (in voldoende mate) voldoet aan de criteria van het keurmerk. Naast het keuren van de normen wordt van de keurmeester verwacht dat:

- hij oog heeft voor en aandacht schenkt aan alle aspecten van uw organisatie die kunnen bijdragen aan of juist strijdig zijn met het zo verantwoord en duurzaam mogelijk uitvoeren van de activiteiten van uw organisatie.
- hij oog heeft voor de ontwikkeling van de duurzaamheid binnen uw organisatie en met de letter van de norm als vertrekpunt gelijkwaardigheid, relevantie en maat-en-omvang ook meeneemt in zijn overwegingen.

Rondom de keuringen zijn een aantal spelregels van toepassing, deze zijn beschreven in de deelnamevoorwaarden van Green Key

(<https://www.greenkey.nl/voorwaarden>)

1. Management

Nr	V/O	Norm	Toelichting
F 01.01	V *	De organisatie heeft een dossier beschikbaar met alle relevante vergunningen, ontheffingen en (milieu)plannen.	<p>Het betreft een bovenwettelijk keurmerk rondom duurzaamheid en MVO. Voldoen aan de relevante wet- en regelgeving en het hebben van alle relevante vergunningen en ontheffingen is het vertrekpunt voor het behalen van het keurmerk.</p> <p>In het dossier zijn minimaal opgenomen:</p> <ul style="list-style-type: none">- Vergunningen en ontheffingen- Calamiteitenplan- Waterplan- Energieplan- Afvalplan- Vervoersplan- Natuur- en bodembeschermingsplan- Geluidsplan en -rapportage <p>Daarnaast dient de organisatie voor het evenement plannen op te stellen hoe zij omgaan met veiligheid (calamiteitenplan) en met milieuzaken (energie-, afval- en vervoersplan en een geluidsplan- en rapportage) passend bij de aard en omvang van het evenement.</p> <p>Controle: Document - De keurmeester controleert het dossier op aanwezigheid van alle vergunningen, ontheffingen, calamiteitenplan, energieplan, afvalplan, vervoersplan, natuur- en bodembeschermingsplan en geluidsplan- en rapportage.</p>
F 01.02	V*	De organisatie registreert in 'Mijn Green Key' jaarlijks minimaal de verbruiksgegevens (hoeveelheden en kosten) van diesel, gas, water, elektriciteit en afval en streeft ernaar het verbruik te verminderen.	<p>Meten is weten. Monitoring van uw verbruiken geeft u belangrijke informatie op basis waarvan u kunt vaststellen welke maatregelen voor u het snelst rendement geven. Ook krijgt u 'afwijkingen' sneller in beeld (bijvoorbeeld lekkages of slecht werkende apparatuur). Uiteraard wordt van deelnemers daarop direct actie verwacht.</p> <p>Om aan de norm te voldoen registreert u uw gegevens in de digitale database 'Mijn Green Key' onder 'Mijn Verbruiksgegevens', u wordt hier ook gevraagd het aantal bezoekers in te vullen. Op basis van deze gegevens worden de kengetallen berekend.</p> <p>Vanwege het specifieke karakter van deze norm is een document beschikbaar. Bij deze norm kunt u gebruik maken van het document 'Hulpmiddel - Rekentabel afval - ledigingen naar kg'. Wenst u het document ook als bewijsmateriaal te gebruiken dan kunt u het document uploaden bij de eerste norm van deze DoeHetZelf-keuring of u legt het document tijdens de keuring klaar ter inzage. Documenten zijn te vinden op 'Mijn Green Key onder de knop Gereedschappen.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert of de gegevens in de digitale database zijn ingevoerd (bij verbruik gegevens) en bespreekt opvallende zaken.</p>

F 01.03	V *	De organisatie heeft een Green Team aangesteld waarvan 1 deelnemer is aangewezen als coördinator en heeft aantoonbaar actie ondernomen om de kennis en kwaliteit van het team te borgen en vergroten.	<p>De coördinator van het Green Team neemt minimaal de volgende taken op zich:</p> <ul style="list-style-type: none"> • controleert jaarlijks of de organisatie nog aan de normen voldoet; • centraal aanspreekpunt voor alle MVO zaken binnen de organisatie; • draagt zorg voor de instructie van de medewerkers op het gebied van duurzaamheid; • zorgt voor het beheer en het actueel houden van het duurzaamheidsarchief (in 'Mijn Green Key'); • is eindverantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van de MVO-actielijst; • is verantwoordelijk voor het regelmatig bijeen roepen van het team en schriftelijk vastleggen van deze bijeenkomsten (bijv. agenda, notulen) <p>De Green Team leden werken gezamenlijk actief aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het blijvend voldoen aan de normen; • ontwikkeling van acties rondom Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen; • het opnemen van de acties in de MVO actielijst; • het uitvoering van de acties op de MVO actielijst (norm F 01.04) <p>Uitzondering: Voor kleine evenementen (minder dan 5 FTE/vrijwilligers) kan volstaan worden met één Green Team lid die dan tevens de coördinator is.</p> <p>Controle: Document - De keurmeester controleert of de namen en functies van de Green Team deelnemers ingevoerd zijn in de toelichting van de DoeHetZelf keuring en neemt het schriftelijk materiaal rondom de bijeenkomsten door.</p>
F 01.04	V*	Het Green Team werkt op basis van een 2-jarige MVO-actielijst met maatregelen en doelstellingen en publiceert deze op de website.	<p>Duurzaam ondernemen is een continu proces, vooruitkijken is een voorwaarde voor succes. De MVO actielijst geeft steeds voor de komende 2 jaar aan welke maatregelen u overweegt te nemen om duurzaamheid te bevorderen en om de verbruiken van gas, water, elektra en de hoeveelheid afval (afvalpreventie) te verminderen en de scheiding te verbeteren.</p> <p>Zowel kwantitatieve doelstellingen (bijv. 2% water besparen, 8% minder niet recyclebaar afval), verplichtingen vanuit wet- & regelgeving, maatregelen tot het optimaliseren van het energieverbruik en de normen van Green Key (bijvoorbeeld verbeteren van de communicatie met bezoekers, trainen van medewerkers) kunnen dienen als leidraad voor het invullen van het document. Uiteraard aangevuld met zaken die zelfstandig binnen het Green team worden ontwikkeld.</p> <p>Vanwege het specifieke karakter van deze norm is een document beschikbaar. U dient gebruik te maken van het document 'Gereedschap MVO-actielijst' als bewijsmateriaal bij deze norm. Green Key documenten zijn te vinden op 'Mijn Green Key' onder de knop Gereedschappen.</p> <p>Controle: Document - De keurmeester controleert de aanwezigheid van de actuele MVO actielijst, de spreiding van de acties over de verschillende MVO thema's inkoop, reductie verbruiken, MBO aspecten, communicatie en bespreekt de beschreven maatregelen en doelstellingen en controleert de publicatie van de MVO actielijst op de website.</p>

2. Communicatie en scholing

F 02.01	V*	De organisatie beschikt over een MVO-verklaring en communiceert deze op de website.	<p>De meerwaarde van het label komt o.a. voort uit het communiceren van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen naar uw gasten, leveranciers en de overige partijen waar u mee samenwerkt (stakeholders).</p> <p>In de door de hoogst leidinggevende ondertekende MVO verklaring van recente datum (maximaal 3 jaar oud) wordt aangegeven dat duurzaam ondernemen (MVO) een integraal onderdeel is van de bedrijfsvoering. Deze verklaring besteedt minimaal aandacht aan:</p> <ul style="list-style-type: none">• algemene MVO doelstellingen (zowel People als Planet);• een aantal concrete activiteiten en resultaten van het MVO beleid. <p>Vanwege het specifieke karakter van deze norm is een document beschikbaar. U mag gebruik maken van het voorbeelddocument 'MVO verklaring' als bewijsmateriaal bij deze norm. Wij adviseren u het document te personaliseren. Documenten zijn te vinden op 'Mijn Green Key' onder de knop Gereedschappen.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert de MVO-Verklaring inhoudelijk, de wijze van communiceren van de MVO-verklaring en de datering.</p>
F 02.02	V*	De organisatie communiceert op het evenemententerrein of digitaal op minimaal 5 manieren naar de bezoekers over duurzaamheid om hen te stimuleren een duurzame bijdrage te leveren aan het evenement.	<p>De meerwaarde komt o.a. voort uit het communiceren van uw inspanningen naar uw bezoekers, leveranciers en de overige partijen waar u mee samenwerkt (stakeholders). Door MVO en Green Key zichtbaar te maken binnen de organisatie wordt duurzaamheid het onderdeel van de beleving van de bezoekers.</p> <p>Verplicht:</p> <p>A. De deelnemer heeft het Green Key schild + vlag op een voor gasten zichtbare plaats opgehangen (1);</p> <p>B. De deelnemer publiceert op de website een tekst rondom het MVO-beleid/Green Key (inclusief logo Green Key en link naar de Green Key website)(2);</p> <p>Eigen invulling:</p> <p>C. De deelnemer communiceert op nog minimaal 3 manieren over het MVO beleid/Green Key met de gasten (3, 4 en 5).</p> <p>Voorbeelden van mogelijke MVO communicatie uitingen zijn, een Green Key brochure, MVO uitingen via een intern videokanaal of digitaal scherm, MVO berichten in uw nieuwsbrief, magazine of social media, een MVO tekst in het huishoudelijk reglement.</p> <p>De MVO communicatie uitingen die al in andere normen zijn opgevoerd, mogen niet nogmaals voor deze norm worden gebruikt (bijvoorbeeld MVO-Verklaring, MVO tekst op website, etc.).</p> <p>Controle: 1. Aangeven in opmerkingenveld hoe wordt gecommuniceerd over de uitingen in punt C . 2. Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang de aanwezigheid en inhoud van de communicatie uitingen.</p>

F 02.03	V *	De organisatie informeert alle (betaalde en vrijwillige) medewerkers voorafgaande aan het evenement over de wijze waarop zij binnen hun werkzaamheden kunnen bijdragen aan een duurzamer evenement.	<p>Goed geïnformeerde medewerkers zijn van grote meerwaarde voor het behalen van uw MVO doelstellingen. Door structureel te communiceren groeit het bewustzijn en het draagvlak binnen uw organisatie.</p> <p>(A) Indiensttreding: Maak communicatie over de MVO inspanningen structureel onderdeel van het inwerktraject. Stel een kennisdocument op waarin minimaal antwoord wordt gegeven op de vragen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wat is MVO?; • Wat doet uw organisatie aan MVO?; • Wat is Green Key?; • Wat betekent MVO voor mij als medewerker? <p>(B) Periodieke communicatie kan bestaan uit bijvoorbeeld medewerkersbijeenkomsten, interne nieuwsbrieven, MVO updates via het intranet, sociale media, etc.</p> <p>Vanwege het specifieke karakter van een aantal normen in dit hoofdstuk is een document beschikbaar. Bij deze norm kunt u gebruik maken van het document 'Hulpmiddel - MVO-instructie medewerkers'. Wenst u het document ook als bewijsmateriaal te gebruiken dan kunt u het document uploaden bij de norm of u legt het document klaar ter inzage. Documenten zijn te vinden op 'Mijn Green Key' onder de knop Gereedschappen.</p> <p>Controle: Document - (A) De keurmeester beoordeelt het kennisdocument op inhoud en de wijze waarop het beschikbaar gesteld is aan de medewerkers. De keurmeester spreekt willekeurig medewerkers aan over MVO en Green Key. (B) De periodieke communicatie wordt beoordeeld op inhoud en actualiteit. De keurmeester bevraagt willekeurige medewerkers over MVO en Green Key</p>
F 02.04	O	De organisatie sluit met alle vrijwilligers een overeenkomst waarin alle rechten en plichten zijn beschreven en stelt een exemplaar aan hen beschikbaar.	<p>Om de positie van vrijwilligers te beschermen legt de organisatie alle afspraken met vrijwilligers vast in bijvoorbeeld een vrijwilligerscontract, zodat de afspraken voor beide partijen helder en bindend zijn.</p> <p>Controle: Document - De keurmeester controleert de aanwezigheid en inhoud van de beschreven documenten.</p>
F 02.05	V*	De organisatie informeert alle extern ingehuurde partijen actief over de doelstellingen rondom het verduurzamen van het evenement en maakt concrete afspraken met deze partijen over het verduurzamen van hun activiteiten tijdens het evenement.	<p>Om succesvol te zijn met Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen moet het gedachtegoed keten breed bekend zijn en gedragen worden en is het niet alleen zaak van de deelnemer. Zorg voor draagvlak en maak concrete afspraken over de wijze waarop zij hun dienstverlening richting uw organisatie kunnen verduurzamen.</p> <p>Controle: Document - Inventarisatie van de vaste samenwerkingspartners en een overzicht van de gemaakte afspraken.</p>

F 02.06	O	BONUSNORM: De organisatie communiceert bovenop de normen in dit hoofdstuk op minimaal twee extra manieren op een impactvolle wijze naar haar stakeholders over duurzaamheid.	<p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert de documentatie waaruit blijkt dat de deelnemer nog minimaal 2 communicatie uitingen van de MVO inspanningen van de organisatie heeft verricht.</p> <p>Controle: Document - De keurmeester controleert de aanwezigheid en inhoud van de beschreven documenten.</p>
		<h3>3. Maatschappelijke betrokkenheid</h3>	
F 03.01	V*	De organisatie informeert voorafgaand aan het evenement de directe omgeving (o.a. omwonenden, bedrijven) over het evenement en de maatregelen die zijn genomen om zo min mogelijk overlast te veroorzaken.	<p>De directe omgeving van een evenement kan overlast ondervinden van het evenement (geluid, schade aan het wegdek, parkeeroverlast, etc.). Door hen tijdig te informeren over het evenement en de maatregelen die de organisatie treft kunt u de verwachtingen managen en kunnen omwonenden rekening houden met de te verwachten overlast. Hierdoor zal meer begrip en een hogere tolerantie ontstaan.</p> <p>Naast het informeren van omwonenden adviseren we de directe omgeving ook te participeren (als bezoeker of vrijwilliger) in het evenement om zodoende extra goodwill te creëren.</p> <p>Controle: Document - De keurmeester bekijkt de verstuurde communicatie uitingen.</p>
F 03.02	O	De organisatie levert meetbaar een positieve bijdrage aan de kwaliteit en leefbaarheid van de directe omgeving van het evenementterrein.	<p>Het samenwerken met de directe omgeving zorgt voor goodwill bij omwonenden van het evenement. Door het leveren van een structurele bijdrage aan de kwaliteit en leefbaarheid van de directe omgeving van het evenementterrein verbetert de relatie met de omwonenden en heeft het evenement een positieve impact gedurende het hele jaar.</p> <p>Controle: Visueel: De keurmeester controleert tijdens de rondgang de aanwezigheid van positieve bijdragen aan de lokale omgeving</p>
F 03.03	O	De organisatie zet tijdens het evenement medewerkers in met een arbeidsbeperking.	<p>Door maatschappelijke betrokken te ondernemen creëert het evenement niet alleen waarde en goodwill voor de eigen organisatie, maar is de organisatie ook van toegevoegde waarde voor de lokale omgeving, voor maatschappelijke organisaties en voor mensen met een (arbeids)beperking.</p> <p>Iemand heeft een arbeidsbeperking of iemand is arbeidsgehandicapt wanneer hij door ziekte of een gebrek belemmerd wordt bij het verkrijgen van een baan of verrichten van arbeid.</p> <p>Het punt wordt alleen behaald als de medewerker(s) op het moment van de keuring actief betrokken is bij de organisatie van het evenement.</p> <p>Controle: Document - De deelnemer neemt eigen documentatie op waaruit blijkt dat een medewerker in dienst is met een arbeidsbeperking.</p>

F 03.04	O	De organisatie is dusdanig toegankelijk voor mindervalide bezoekers dat zij van alle faciliteiten van het evenement gebruik kunnen maken.	<p>Door maatschappelijk betrokken te ondernemen creëert de deelnemer niet alleen waarde en goodwill voor de eigen organisatie, maar is de organisatie ook van toegevoegde waarde voor de lokale omgeving, maatschappelijke organisaties en mensen met een beperking.</p> <p>Door het treffen van gerichte maatregelen wordt een evenement toegankelijk voor mindervalide gasten, zodat ook zij optimaal van het evenement kunnen genieten. Voorbeelden zijn mindervalide parkeerplaatsen, een apart podium voor rolstoelers, drempelvrije ruimtes, mindervalide toiletten, etc.</p> <p>Het punt wordt alleen behaald indien het evenement/evenement volledig toegankelijk is voor mindervalide gasten.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang de aanwezigheid van de benoemde faciliteiten. De deelnemer zorgt dat de items eenvoudig toegankelijk zijn.</p>
F 03.05	O	De organisatie werkt structureel samen met een maatschappelijke organisatie.	<p>Door maatschappelijk betrokken te ondernemen creëert het evenement niet alleen waarde en goodwill voor de eigen organisatie, maar is de organisatie ook van toegevoegde waarde voor de lokale omgeving, maatschappelijke organisaties en mensen met een beperking.</p> <p>De maatschappelijk samenwerking is langdurig, heeft een aanzienlijke omvang/impact en mag geen winstoogmerk hebben. Onder maatschappelijke organisatie worden onder andere verstaan:</p> <ul style="list-style-type: none"> • alle organisaties met een CBF goedkeuring; • natuurbeschermingsorganisaties; • organisaties die de werkgelegenheid bevorderen. <p>Controle: Document - De deelnemer neemt eigen documentatie op waaruit de samenwerking blijkt met een maatschappelijke organisatie.</p>
F 03.06	O	BONUSNORM: De organisatie heeft bovenop de normen in dit hoofdstuk minimaal 1 extra inspanning verricht op het gebied van maatschappelijke betrokkenheid.	<p>Controle: Document - De deelnemer neemt eigen documentatie op waaruit blijkt dat de deelnemer minimaal 1 extra inspanning heeft verricht op het gebied van maatschappelijke betrokkenheid.</p>

4. Water

F 04.01	V*	De organisatie maakt verplicht gebruik van lokale watertappunten (indien aanwezig).	Het gebruik maken van lokale watertappunten heeft de voorkeur boven het aanvoeren van watertanks naar het evenemententerrein. Het aanvoeren vanaf elders brengt extra milieubelasting (transport) en hygiëne risico's met zich mee. Controle: Visueel: De keurmeester controleert tijdens de rondgang de aanwezigheid van het gebruik van lokale watertappunten.
F 04.02	V*	De organisatie voert alle afvalwater (sanitair) af via een vaste verbinding met het riool of naar een duurzame verwerker en/of eigen verwerkingsinstallaties.	Het afvoeren van afvalwater op een vaste verbinding naar het riool heeft de voorkeur boven het afvoeren van afvalwatertanks van het evenementterrein. Het afvoeren naar elders neemt extra milieubelasting (transport) en hygiëne risico's met zich mee. Indien het afvalwater toch moet worden afgevoerd omdat er geen rioolaansluitpunten zijn, dan dient het afvalwater te worden afgevoerd naar een verwerker en/of eigen verwerkingsinstallaties waarbij zoveel mogelijk onderdelen worden hergebruikt. Controle: Visueel: De keurmeester controleert tijdens de rondgang de afvoer van afvalwater.
F 04.03	O	De organisatie zamelt urine zo zuiver mogelijk in en levert het aan bij een verwerker voor het terugwinnen van nutriënten. Lozing op het riool is hierbij niet toegestaan tenzij aantoonbaar noodzakelijk (bijvoorbeeld wegens gevaar van overlopen urine).	Urine bevat veel waardevolle nutriënten, zoals stikstof (N) en fosfor (P). Door de urine apart in te zamelen, kunnen de nutriënten stikstof en fosfor goed worden hergebruikt. Omdat fosfor een eindige delfstof is, de voorraden geleidelijk aan uitgeput raken en het als meststof essentieel is voor de landbouw, is er steeds meer maatschappelijke noodzaak om fosfor zoveel mogelijk terug te winnen. Controle: Visueel: De keurmeester controleert tijdens de rondgang de opslag en afvoer van urine.
F 04.04	O	De organisatie levert de inhoud van de toiletten (naast de urine) aan voor een aantoonbaar duurzame verwerking. Dit omvat o.a. fosfaatwinning en/of vergisting.	Ontlasting en urine bevat fosfaat en dat is een cruciaal ingrediënt van kunstmest. Nu maakt men kunstmest met fosfaat uit mijnen, waar grote machines fosfaatrijke gesteenten afgraven. De voorraad fosfaatrijk gesteente is eindig en de delfmethode is schadelijk voor de natuur. Om ook in de toekomst over voldoende fosfaat te kunnen blijven beschikken zijn alternatieve productiemethodes noodzakelijk. Door vergisting kan op een duurzame manier energie worden opgewekt op basis van ontlasting en urine. Controle: Visueel: De keurmeester controleert tijdens de rondgang de opslag en afvoer van ontlasting.
F 04.05	O	BONUSORM: De organisatie heeft bovenop de maatregelen uit dit hoofdstuk 1 extra maatregel genomen om water te besparen.	Controle: Visueel - De keurmeester controleert de aanwezigheid van de extra waterbesparende maatregel.

5. Reiniging

F 05.01

V *

De organisatie maakt alleen gebruik van sanitair- en allesreinigers met een milieukeurmerk.

Bij milieuverantwoorde schoonmaak wordt efficiënt omgegaan met water en schoonmaakmiddel en draagt het schoonmaakmiddel een milieukeurmerk. Schoonmaakmiddelen met een milieukeurmerk belasten het milieu minder dan producten zonder een keurmerk. De schoonmaak voldoet minimaal aan de volgende criteria:

- * Sanitair- en allesreinigers zijn voorzien van een milieukeurmerk;
- * Gebruik van doseerapparatuur voor optimale dosering;
- * Gebruik van microvezeldoekjes;
- * Geen van de verder gebruikte schoonmaakmiddelen bevatten bestanddelen die voorkomen op de 'zwarte lijst' van Green Key International.

1a. De meeste voorkomende milieukeurmerken voor sanitair- en allesreinigers zijn het Europees Ecolabel, de Nordic Swan en de Blauwe Engel.

1b. Onder volgende voorwaarden kunnen ook producten zonder keurmerk voldoen, indien het product:

- aantoonbaar gelijkwaardig is aan producten voorzien van een milieukeurmerk;
- in verdunde vorm alleen schoonmaakazijn, waterstofperoxide, citroenzuur en mierenzuur of een mengsel daarvan bevat;
- bestaat uit ozon;
- alleen micro-organismen of enzymen bevat.

2. De deelnemer past voor de dosering van het schoonmaakmiddel een doseringssysteem op de fles (knijpreservoir), een systeem waarbij patronen worden toegepast of een automatische doseeruitgifte/doseerstation toe. Dit voorkomt verspilling en zorgt voor een optimale werking en een lagere milieubelasting.

3. Goed gebruik van microvezeldoekjes bespaart op het gebruik van schoonmaakmiddel en water. Het aanschaf bedrag ligt iets hoger maar de mogelijkheid tot hergebruik en de schoonmaak kwaliteit rechtvaardigt de hogere kosten.

4. Green Key International werkt met een 'zwarte lijst' met betrekking tot de bestanddelen van reinigingsmiddelen. Producten met een milieukeurmerk voldoen altijd.

Specifieke reinigingsmiddelen die toegepast moeten worden vanuit voedselveiligheid (HACCP) wetgeving vallen niet onder deze norm.

Vanwege het specifieke karakter van een aantal normen in dit hoofdstuk is een Green Key document beschikbaar. Bij deze norm kunt u gebruik maken van het document 'Hulpmiddel - Schoonmaakmiddelen' . Wenst u het document ook als bewijsmateriaal te gebruiken dan kunt u het document uploaden bij de eerste norm van deze DoeHetZelf-keuring of u legt het document klaar ter inzage. Green Key documenten zijn te vinden op 'Mijn Green Key' onder de knop Gereedschappen.

Controle: Visueel - De keurmeester controleert de aanwezigheid van het doseersysteem en de microvezeldoekjes en de aanwezigheid van het keurmerk op de sanitair- en allesreinigers. De deelnemer zorgt dat de items eenvoudig toegankelijk zijn.

F 05.02	O	De organisatie biedt in de publiekstoiletten dispensers aan voorzien van zeep met een milieukeurmerk.	Zeep met een keurmerk zorgt voor een lagere milieubelasting omdat bij de productie gebruik gemaakt is van minder milieubelastende grondstoffen. Door ook gebruik te maken van dispensers op basis van grootverpakking of door het opnieuw vullen, wordt ook milieuwinst behaald in het transport en de hoeveelheid verpakkingsmateriaal. Controle: Visueel - De keurmeester controleert de aanwezigheid van het product. De deelnemer zorgt dat de items eenvoudig toegankelijk zijn.
F 05.03	O	De organisatie heeft met alle extern ingehuurde partijen dusdanige afspraken gemaakt dat zij alleen reinigingsmiddelen met een milieukeurmerk gebruiken.	Om succesvol te zijn met Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen moet het gedachtengoed van het evenement bij alle ingehuurde partijen bekend zijn en gedragen worden. Zorg voor draagvlak en heldere afspraken over het gebruik van schoonmaakmiddelen met een milieukeurmerk. Controle: Document - Afspraken met ingehuurde partijen over het gebruik van schoonmaakmiddelen op schrift. Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang het gebruik van schoonmaakmiddelen met een milieukeurmerk bij ingehuurde partijen.
F 05.04	O	BONUSNORM: De organisatie gebruikt bovenop de bovenstaande normen minimaal 1 extra schoonmaakmiddel met een milieukeurmerk.	Gebruik van schoonmaakmiddel met een milieukeurmerk is minder milieubelastend omdat bij de productie gebruik gemaakt is van minder milieubelastende grondstoffen. Controle: Visueel - De keurmeester controleert de aanwezigheid van het product. De deelnemer zorgt dat de items eenvoudig toegankelijk zijn.
			<h2>6. Afval</h2>
F 06.01	V *	De organisatie heeft het percentage afval per afvalstroom berekend (KG en %) en streeft er naar om dit percentage per editie te verlagen.	Op lange termijn dreigt een tekort aan grondstoffen, bronnen raken uitgeput zonder dat er goede alternatieven voor handen zijn. Het goed scheiden van afval in verschillende stromen maakt het mogelijk om de materialen op onderdelen te gaan hergebruiken. Hergebruik van materialen in plaats van het gebruik van nieuwe grondstoffen zorgt voor een lagere belasting van het ecosysteem en voorkomt het uitputten van de bronnen. Hoe lager het percentage restafval dat resteert, hoe beter de afvalscheiding heeft plaatsgevonden. Het uiteindelijke doel is om 100% van de afvalstromen recycleren en dat restafval niet meer bestaat. Zet goede faciliteiten in en zorg voor heldere communicatie met uw medewerkers; zij zijn de dragende kracht van een hoog scheidingspercentage van het recyclebare afval. De makkelijkste weg om de afvalcijfers te achterhalen is deze op te vragen bij de afvalverwerker. Controle: Document - De keurmeester controleert de aanwezigheid van de gevraagde gegevens.

F 06.02	O	De organisatie zorgt tijdens de op- en afbouwfase van het evenement voor gescheiden afvoer van minimaal 3 afvalfracties.	<p>Tijdens de op- en afbouw van het evenement ontstaat het meeste afval. Door afval tijdens de op- en afbouw te scheiden reduceert de organisatie de hoeveelheid restafval en kunnen meer afvalstromen worden gerecycled.</p> <p>Kies voor een goed resultaat voor het clusteren van voldoende afvalbakken met duidelijke pictogrammen en/of teksten.</p> <p>Controle: visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang de inzameling van gescheiden afval tijdens de op- en afbouw.</p>
F 06.03	O	De organisatie zet afvalteams in op het evenementterrein, naar maat en omvang van het evenement en met zichtbare impact op de opgeruimdheid van het terrein.	<p>Een opgeruimd terrein stimuleert bezoekers om hun afval in afvalbakken te deponeren. Een niet-opgeruimd terrein realiseert het tegenovergestelde.</p> <p>Door het inzetten van afvalteams houdt de organisatie het terrein zo schoon mogelijk. Daarnaast geeft de organisatie hiermee een signaal af richting de bezoekers dat een schoon terrein van groot belang is voor het evenement, waarmee het duurzame gedrag van de bezoekers wordt gestimuleerd.</p> <p>Controle: Visuele controle - De keurmeester controleert tijdens de rondgang de aanwezigheid en inzet van afvalteams.</p>
F 06.04	V *	De organisatie zorgt tijdens het evenement voor voldoende afvalbakken aan de publiekszijde voor de gescheiden afvoer van minimaal papier, plastic en restafval.	<p>De organisatie heeft aan de publiekszijde van het evenement op het terrein maatregelen getroffen om naast restafval ook plastic en papier gescheiden in te zamelen en af te voeren.</p> <p>Kies voor gescheiden afvalbakken met duidelijke pictogrammen of een combinatie van Nederlandse en buitenlandse benamingen, zodat het ook voor internationale bezoekers duidelijk is in welke bak ze welk gescheiden afval kunnen inleveren.</p> <p>Controle: visuele controle - De keurmeester controleert tijdens de rondgang de aanwezigheid van gescheiden afvalbakken op het evenementterrein.</p>
F 06.05	V *	De organisatie zorgt tijdens het evenement voor voldoende afvalbakken aan de achterzijde (backstage) van het evenement voor gescheiden afvoer van minimaal restafval, glas, plastic en papier.	<p>De organisatie heeft backstage maatregelen getroffen om naast restafval minimaal ook papier, plastic en glas gescheiden in te zamelen en af te voeren.</p> <p>Kies voor een goed resultaat voor het clusteren van voldoende afvalbakken met duidelijke pictogrammen en/of teksten.</p> <p>Controle: visuele controle - De keurmeester controleert de aanwezigheid van gescheiden afvalbakken backstage op het evenementterrein.</p>
F 06.06	O	De organisatie zamelt voedselresten (GFT/Swill) en/of koffiedrab apart in bij alle cateraars en voert het ingezamelde materiaal gescheiden af.	<p>Van GFT afval kan prima compost gemaakt worden en Swill afval kan worden vergist tot biogas. Ook zijn er diverse (lokale) initiatieven waarbij koffiedrab kan worden ingezameld voor bijvoorbeeld het kweken van oesterzwammen of cantharellen. Deze activiteiten zorgen voor een lagere milieubelasting dan het afvoeren en verbranden van deze afvalfracties.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang de inzameling van GFT/Swill en/of koffiedrab tijdens het evenement.</p>

F 06.07	V *	De organisatie maakt alleen gebruik van biologisch afbreekbare disposables (servies en bestek).	<p>Biologisch afbreekbare disposables zijn gemaakt van hernieuwbare grondstoffen (bijvoorbeeld PLA, hout of bamboe) en zijn biologisch afbreekbaar conform Europese Norm EN13432:2000.</p> <p>Onder deze norm vallen minimaal: bestek, borden, bekens (o.a. koffie, frisdrank, water), roerstokjes en snack verpakkingen.</p> <p>Vanwege het specifieke karakter van deze norm is een document beschikbaar. Indien gewenst kunt u gebruik maken van het document 'Hulpmiddel - Inventarisatie Disposables' bij deze norm. Wenst u het document ook als bewijsmateriaal te gebruiken dan kunt u het document uploaden bij de eerste norm van deze DoeHetZelf-keuring of u legt het document klaar ter inzage. Documenten zijn te vinden op 'Mijn Green Key' onder de knop Gereedschappen.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert de producten en eventueel de verpakkingen van de wegwerpartikelen. De deelnemer zorgt dat de items eenvoudig toegankelijk zijn.</p>
F 06.08	O	De organisatie maakt alleen gebruik van hard cup drinkbekers in combinatie met een statiegeld systeem.	<p>Door het gebruik van hard cup drinkbekers in combinatie met een statiegeld systeem wordt deze afvalstroom sterk verminderd of deze verdwijnt volledig. De bekens kunnen nog tijdens het evenement gereinigd worden en hergebruikt of afgevoerd en gereinigd buiten het evenemententerrein. Het gebruik van hard cup drinkbekers in combinatie met een statiegeld systeem komt ook de uitstraling van het evenement ten goede omdat er minder bekens meer op de grond liggen.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang tijdens het evenement het gebruik van hard cup drinkbekers i.c.m. een statiegeld systeem.</p>
F 06.09	O	De deelnemer heeft een statiegeldsysteem ingericht voor het inzameling van de drinkbekers.	<p>Doel van het toepassen van een statiegeld systeem voor drinkbekers is het tegen gaan van vervuiling van het evenemententerrein. Om dit te realiseren dient het systeem lonend te zijn en passen bij de aard en omvang van het evenement en dient het systeem actief onder de aandacht van het publiek gebracht te worden. Doordat de drinkbekers apart kunnen worden ingezameld, kunnen ze ook apart worden afgevoerd en voor recycling worden aangeboden.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang tijdens het evenement het gebruik van hard cup drinkbekers i.c.m. een statiegeld systeem.</p>
F 06.10	O	De organisatie maakt geen gebruik van plastic confetti, ballonnen en rietjes.	<p>De 'plastic soup' in de oceanen is onverteerbaar. Letterlijk en figuurlijk. Onderzoek toont aan dat als we niets doen er in 2050 méér plastic dan vissen in de oceanen aanwezig zal zijn. Opvallend is dat er veel afval van ballonnen tussen zit.</p> <p>Voor zowel ballonnen, rietjes als confetti zijn uitstekende biologisch afbreekbare alternatieven verkrijgbaar.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang tijdens het evenement de aanwezigheid van plastic rietjes, confetti en ballonnen.</p>
F 06.11	O	BONUSNORM: De organisatie heeft nog minimaal 1 maatregel genomen rondom afvalpreventie en/of -scheiding.	<p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert de aanwezigheid van de extra maatregel rondom afvalpreventie en/of afvalscheiding.</p>

7. Energie

F 07.01	V *	De organisatie maakt voor de algemene verlichting alleen gebruik van energie-efficiënte verlichting.	<p>Energie-efficiënte verlichting heeft minimaal een lichtopbrengst van 40 lumen/watt. Onder andere PL-, TL-, spaar-, natrium(damp)-, ontladings- en LED lampen voldoen hieraan, halogeen- en gloeilampen niet. Door het toepassen van energie efficiënte verlichting is structureel veel financieel voordeel te behalen.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang tijdens de evenement de algemene verlichting op het evenement.</p>
F 07.02	O	De organisatie gebruikt voor minimaal 50% van de aanwezige theater- en podiumverlichting energie-efficiënte verlichting.	<p>Energie-efficiënte verlichting heeft minimaal een lichtopbrengst van 40 lumen/watt. Onder andere PL-, TL-, spaar-, natrium(damp)-, ontladings- en LED lampen voldoen hieraan, halogeen- en gloeilampen niet. Door het toepassen van energie efficiënte verlichting is structureel veel financieel voordeel te behalen.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang tijdens de evenement de algemene verlichting op het evenement.</p>
F 07.03	V *	<p>De organisatie maakt (indien geen of niet voldoende netaansluitingen voorhanden zijn) alleen gebruik van aggregaten:</p> <p>* die tenminste voldoen aan de emissie-eisen van Fasenorm III-A (vlg richtlijn 2004/26/EG).</p> <p>* met een vermogen vanaf 37 kW die tenminste voldoen aan de emissie-eisen van Fasenorm III-B (vlg richtlijn 2005/13/EC).</p>	<p>Het gebruik van aggregaten is bij evenementen soms onvermijdelijk. De in gebruik zijnde aggregaten voldoen tenminste aan de emissie-eisen van Fasenorm III-A (vlg richtlijn 2004/26/EG). De te leveren aggregaten met een vermogen vanaf 37 kW en een variabel toerental voldoen voor de uitstoot van fijnstof tenminste aan de grenswaarden van Fasenorm III-B (vlg richtlijn 2005/13/EC).</p> <p>Mobiele werktuigen met een vermogen vanaf 19 kW tot 37 kW zijn uitgezonderd van de fijnstof eis (voldoen aan grenswaarden fijnstof Fasenorm III-B), omdat voor deze categorie mobiele werktuigen geen Fasenorm III-B is vastgesteld. Voor mobiele werktuigen met een constant toerental zijn de Fasenorm III-A voor nieuwe type mobiele werktuigen ingegaan per januari 2011. De ingangsdata van de Fasenorm III-B voor mobiele werktuigen met een constant toerental zijn nog niet bekend. Daarom hoeven mobiele werktuigen met een constant toerental nog niet te voldoen aan de fijnstof eis (voldoen aan grenswaarden fijnstof Fasenorm III-B).</p> <p>Controle: De keurmeester controleert tijdens de rondgang de aanwezigheid van milieuvriendelijke aggregaten en het afschrift van de conformiteitsverklaring. Hieruit zijn de emissiewaarden per type werktuig af te leiden.</p>

F 07.04	O	De organisatie gebruikt voor minimaal 10% van de totale stroombehoefte batterij-opslag (autonoom, net-hybride of diesel-hybride).	<p>Aggregaten zijn over het algemeen milieuvuilend. Indien er niet voldoende vaste stroompunten voorhanden zijn, is het gebruik van opslag-batterijen mogelijk een bruikbaar alternatief voor dieselaggregaten. De daadwerkelijke milieuwinst is afhankelijk van de wijze waarop de batterijen gevoed worden. Op dit moment zijn beschikbaar: de autonome, net-hybride of diesel-hybride varianten.</p> <p>Door het gebruik van batterij opslag is het soms mogelijk om het totaal aanwezige vermogen te verminderen doordat piekbelastingen beter opgevangen kunnen worden.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang tijdens de evenement aanwezigheid van batterijen voor het gebruik van stroom.</p>
F 07.05	O	De organisatie gebruikt voor minimaal 50% van de totale stroombehoefte een netaansluiting met groene stroom. Indien er geen netaansluiting beschikbaar is, maakt de organisatie voor de stroomopwekking voor minimaal 50% gebruik van aggregaten op basis van GTL of HVO dieselolie.	<p>Door gebruik te maken van vaste groene stroom aansluitingen wordt het milieu minder belast dan bij het gebruik van aggregaten (emissie van rookgassen naar de lucht en geluid). Het gebruik van aggregaten is bij evenementen of festivals soms onvermijdelijk. In dat geval is de keuze voor milieuverantwoorde aggregaten verplicht.</p> <p>Milieuverantwoorde aggregaten gebruiken een minder milieubelastende brandstof (GTL of HVO diesel). Beide producten komen voor uit eenzelfde soort proces. Dit proces zorgt ervoor dat onverzadigde koolwaterstoffen zich niet meer in de brandstof bevinden. Doordat deze koolwaterstoffen uit de brandstof zijn gehaald, brandt deze brandstof veel schoner dan normale diesel.</p> <p>* GTL is de afkorting voor Gas To Liquid (van gas naar vloeibaar). Het is de vloeibare dieselbrandstof die op synthetische wijze wordt verkregen uit aardgas. Aardgas is een fossiele brandstof die in ruime mate voorhanden is. Het produceren van GTL gaat volgens het zogenaamde Fischer-Tropsch-procedé. Een systeem uit de jaren twintig van de vorige eeuw dat van aardgas een zeer zuivere diesel maakt: een ultra schone brandstof.</p> <p>* HVO is de afkorting voor Hydrotreated Vegetable Oil. HVO wordt gemaakt doormiddel van een Fischer-Tropsch-achtig proces. Hier wordt er echter van biomassa een syntheseegas gemaakt. Deze biomassa wordt dus eerst vergast. Daarna wordt dit syntheseegas weer omgezet naar een vloeibaar product. Dit proces wordt ook wel Biomass-to-Liquid genoemd.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang de vaste (groene) stroom aansluitingen en de aanwezigheid van milieuvriendelijke aggregaten.</p>
F 07.06	O	De organisatie maakt via de netaansluiting gebruik van 100% groene stroom.	<p>Groene stroom is elektriciteit die wordt opgewekt uit bijvoorbeeld waterkrachtcentrales, windmolens of zonnepanelen. U kunt daadwerkelijk bijdragen aan vergroening van de energieproductie door te kiezen voor groene stroom uit Nederlandse wind, zon of biomassa uit afvalstromen of door groene stroom te kopen bij een bedrijf dat investeert in duurzame energieopwekking. Om elektriciteit als groene stroom te mogen verkopen moet een leverancier er genoeg GvOs (Garantie van Oorsprong) voor hebben.</p> <p>Controle: Document - De keurmeester controleert het contract/certificaat inzake groene stroom en/of uw check via de website van Stichting HIER.</p>

F 07.07	O	De organisatie wekt voor minimaal 10% duurzame energie op voor eigen gebruik.	<p>Een evenement vraagt veel energie. Het toepassen van duurzame technieken en/of technieken voor duurzame energieopwekking draagt sterk bij aan het verminderen van de energievraag op basis van fossiele brandstoffen. Hoe minder energie benodigd is, des te minder er opgewekt hoeft te worden. De meest toegepaste strategie om tot energiebesparing te komen heet de Trias Energetica. Op basis van dit principe is de stap naar een energie efficiënter evenement mogelijk. De oorspronkelijke vorm van de Trias Energetica is als volgt:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Beperk het energieverbruik; * Gebruik energie uit hernieuwbare bronnen; * Gebruik eindige energiebronnen zo efficiënt mogelijk. <p>Mogelijke energiebesparingssystemen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> * PV Panelen (zonnepanelen); * Zonneboiler systeem; * eigen windmolen(tje). <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert de aanwezigheid van de aangegeven systemen.</p>
F 07.08	O	BONUSNORM: De organisatie heeft bovenop de maatregelen uit dit hoofdstuk 1 extra maatregel genomen om energie te besparen/duurzaam op te wekken.	<p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang de genomen maatregel om energie te besparen/duurzaam op te wekken.</p>
			<h2>8. Bouwen en Groen</h2>
F 08.01	V *	<p>De organisatie heeft (indien het festival/evenement in een groene omgeving wordt georganiseerd) minimaal 2 maatregelen genomen ter bescherming van de flora en fauna, bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het evenement wordt buiten het broedseizoen gehouden. - Geluidsnormen zijn -5dB t.o.v. de in de vergunning afgegeven norm. - Parkeerterreinen op minimaal 300 m afstand van kwetsbaar flora- en 	<p>De relevantie van deze norm wordt bepaald op basis van de locatie in relatie tot samenstelling van de bodem, de natuurlijke omgeving en de hoeveelheid groen op het evenementterrein.</p> <p>Zonder speciale bescherming kan de bodem of het groen veel te lijden hebben van het evenement. Onverharde bodem en groen, zoals perken, struiken, bermen en bomen zijn kwetsbare elementen. Deze kunnen door de opbouw van een evenement, de activiteiten tijdens een evenement en de afbraak van het evenement veel schade lijden. Dit geldt ook voor geluid(overlast).</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang tijdens het evenement de genomen maatregelen ter bescherming van flora & fauna.</p>

		faunagebied; - Programmatijden worden aangepast om rekening te houden met dag-nachtritme van beschermde diersoorten.	
F 08.02	V *	De organisatie voorkomt actief bodemverontreiniging, door de inzet van: <ul style="list-style-type: none"> • structurele controle op lekkages; • lekbakken; • vloeistofdichte of vloeistofkerende vloeren; • van bodem beschermende voorzieningen op relevante plekken; • aanwezigheid absorptiemateriaal op relevante plekken. 	Door het nemen van maatregelen t.b.v. bodemverontreiniging voorkomt de organisatie dat er bodemverontreiniging ontstaat door het evenement. Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang tijdens het evenement de genomen maatregelen ter bescherming van de bodem.
F 08.03	O *	BONUSNORM: De organisatie heeft 1 extra maatregel genomen ter bescherming van flora en fauna.	Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang de genomen maatregel ter bescherming van flora & fauna.
		9. Mobiliteit	
F 09.01	V *	De organisatie communiceert de bereikbaarheid van het evenement met het openbaar vervoer duidelijk op de website.	De CO2 uitstoot per persoon ligt bij gebruik van het openbaar vervoer lager dan bij het gebruik van een auto. Door gasten te stimuleren om het openbaar vervoer te gebruiken zal de milieubelasting lager zijn. Communicatie over en de beschikbaarheid van informatie rondom de bereikbaarheid van de organisatie met het openbaar vervoer verlaagt de drempel om hier gebruik van te maken. Indien u niet met het openbaar vervoer bereikbaar bent vervalt deze norm. Controle: Visueel - De keurmeester controleert op de aanwezigheid van informatie over het openbaar vervoer op de website en op de locatie.

F 09.02	O	De organisatie stimuleert bezoekers gebruik te maken van hybride of een elektrische auto.	<p>Elektrische en hybride auto's hebben een lagere milieu impact dan auto's met een traditionele brandstofmotor. Evenementen kunnen bezoekers stimuleren gebruik te maken van elektrische en hybride auto's door gebruikers van deze auto's o.a. minimaal één van de volgende voordelen aan te bieden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een lager parkeertarief; - Het reserveren van een parkeerplaats dichterbij de ingang; - Korting (op bepaalde faciliteiten) tijdens het evenement; - Het geven van een goodiebag of presentje. <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang de genomen maatregel ter stimulering van het gebruik van elektrische en hybride auto's.</p>
F 09.03	O	De organisatie beschikt over gegevens t.a.v. vervoer percentage per groep en vervoersmiddel (leveranciers, bezoekers, artiesten, bussen, auto's) en gebruikt deze als basis voor het vervoersplan voor de komende editie.	<p>Meten is weten. Door te monitoren hoe de bezoekers naar het evenement komen, kan een rapportage worden ontwikkeld die als input dient voor het vervoersplan voor de komende edities. Op basis van de rapportages kunnen maatregelen om het duurzame vervoer van bezoekers te stimuleren worden geëvalueerd en kunnen nieuwe maatregelen worden ontwikkeld om duurzamer vervoer van bezoekers te stimuleren.</p> <p>Controle: Document - De keurmeester controleert de beschikbare gegevens rondom het vervoer van bezoekers van het evenement en de genomen maatregelen om het duurzame vervoer van bezoekers te stimuleren.</p>
F 09.04	V *	De organisatie gebruikt op het evenemententerrein voor eigen gebruik alleen gas of elektrisch aangedreven vervoersmiddelen.	<p>De organisatie geeft zelf het goede voorbeeld door gebruik te maken van milieuvriendelijke vervoersmiddelen op het evenemententerrein.</p> <p>Voorbeelden van duurzame vervoersmiddelen zijn elektrische (golf)karren, gas aangedreven vervoersmiddelen, segways, elektrische tuk tuk, etc.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert het gebruik van duurzame vervoersmiddelen op- en rondom het evenemententerrein.</p>

F 09.05	O	De organisatie werkt alleen met leveranciers samen die rijden met bestelbusjes met zero emissie en EURO6 vrachtwagens.	<p>Het reduceren van de transportkilometers en van de CO2 uitstoot van leveranciers zorgt voor een lagere milieubelasting. Door samen te werken met leveranciers met bestelbusjes met zero emissie (elektrisch of waterstof) en EURO6 vrachtwagens beperkt de organisatie de milieu impact.</p> <p>Euro6: Motoren die voldoen aan de strengere emissie-eisen Euro6 stoten aanmerkelijk minder stikstofoxiden uit dan motoren die niet in deze categorie vallen. Om aan de strengere eisen van Euro 6 te voldoen moeten vrachtwagens zijn uitgerust met een uitlaatbehandelsysteem.</p> <p>Zwaardere voertuigen beschikken over een SCR-katalysator die met behulp van AdBlue stikstofoxiden omzet in waterdamp en stikstof. Volgens het CBS vermindert de NOx-uitstoot van Euro 6-motoren met zo'n 80 procent in vergelijking met motoren die vallen onder de Euro 5-norm. Het verschil tussen Euro 6 en Euro 1 is 97 procent minder uitstoot van stikstof.</p> <p>Controle: Document - De organisatie toont aan dat er wordt samengewerkt met leveranciers die rijden met bestelbusjes met zero emissie en EURO6 vrachtwagens</p>
F 09.06	V *	De organisatie stimuleert actief en aantoonbaar het clusteren van transporten door leveranciers.	<p>Het reduceren van de transportkilometers en van de CO2 uitstoot van leveranciers zorgt voor een lagere milieubelasting. Dit kan door contractueel afspraken te maken rondom het clusteren van leveranties.</p> <p>Controle: Document - De organisatie toont aan met welke leveranciers er wordt samengewerkt en welke afspraken er gemaakt zijn m.b.t. het clusteren van leveranties.</p>
F 09.07	O	De organisatie vervoert artiesten op een duurzame wijze van en naar het evenemententerrein.	<p>Het vervoer van artiesten is in de meeste gevallen een activiteit van de organisator. Door het vervoer op een duurzame wijze te organiseren, verlaagt de organisatie de milieu impact van het evenement. Voorbeelden van duurzaam vervoer zijn het gebruik van elektrische en hybride taxi's.</p> <p>Controle: Document - De organisatie toont aan op welke manier de artiesten worden vervoerd naar het evenement.</p>
F 09.08	O	BONUSNORM: De organisatie heeft minimaal 3 extra maatregel genomen om de mobiliteit van gasten, medewerkers of leveranciers te verduurzamen.	<p>Denk hierbij aan extra maatregelen zoals: combikaarten met openbaar vervoer; goede bewegwijzering; maatregelen parkeervoorzieningen; oplaadpunten fietsen; oplaadpunten auto's; fietsenstallingen; verkeerscirculatieplan; etc.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang de genomen maatregelen om de mobiliteit van gasten, medewerkers of leveranciers te verduurzamen.</p>

10. Eten en Drinken

F 10.01	V *	Minimaal 50% van de cateraars serveert tijdens het evenement duurzame Food&Beverage producten.	<p>Om succesvol te zijn met Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen moet het gedachtengoed van het evenement bij alle externe samenwerkingspartners bekend zijn én gedragen worden. Zorg voor draagvlak bij de cateraars (wees selectief met wie je in zee gaat) en maak concrete afspraken over het aantal duurzame Food & Beverage producten die zij verkopen.</p> <p>De aandacht voor eerlijk en verantwoorde voeding groeit snel. Voorbeelden van keurmerken voor verantwoorde Food & Beverage producten zijn het EKO keurmerk, biologische producten, Rainforest Alliance en Max Havelaar. Een volledig overzicht van de door Green Key goedgekeurde keurmerken is te vinden via de Factsheet Green Key Wegingscriteria en Keurmerken op 'Mijn Green Key'.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang het aantal cateraars die duurzame Food & Beverage producten verkopen.</p>
F 10.02	O	Minimaal 75% van de cateraars serveert tijdens het evenement duurzame Food&Beverage producten.	<p>Om succesvol te zijn met Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen moet het gedachtengoed van het evenement bij alle externe samenwerkingspartners bekend zijn én gedragen worden. Zorg voor draagvlak bij de cateraars (wees selectief met wie je in zee gaat) en maak concrete afspraken over het aantal duurzame Food & Beverage producten die zij verkopen.</p> <p>De aandacht voor eerlijk en verantwoorde voeding groeit snel. Voorbeelden van keurmerken voor verantwoorde Food & Beverage producten zijn het EKO keurmerk, biologische producten, Rainforest Alliance en Max Havelaar. Een volledig overzicht van de door Green Key goedgekeurde keurmerken is te vinden via de Factsheet Green Key Wegingscriteria en Keurmerken op 'Mijn Green Key'.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang het aantal cateraars die duurzame Food & Beverage producten verkopen.</p>
F 10.03	V *	Minimaal 50% van de cateraars serveert tijdens het evenement een vegetarisch aanbod.	<p>De veehouderij, die vlees produceert, stoot broeikasgassen uit, verbruikt veel water, neemt wereldwijd veel ruimte in beslag door de teelt van veevoer en kan een mestprobleem veroorzaken. Minder vlees eten is de meest effectieve manier om deze milieubelasting tegen te gaan.</p> <p>De vleesconsumptie in Nederland is na een ruime halve eeuw van groei, sinds enkele jaren aan het dalen. Met name het aantal parttime vegetariërs neemt toe. Door het aanbieden van vegetarische producten speelt de deelnemer in op een toenemende behoefte van gasten en reduceren zij hun milieubelasting.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang de menukaart, de voorraadmagazijnen en/of de inkoopfacturen op de aanwezigheid van vegetarische gerechten. De deelnemer zorgt dat de items eenvoudig toegankelijk zijn.</p>

F 10.04	O	Minimaal 75% van de cateraars serveert tijdens het evenement een vegetarisch aanbod.	<p>De aandacht voor eerlijk en verantwoorde voeding groeit snel, minder vlees eten is onderdeel van deze beweging. De veehouderij, die vlees produceert, stoot broeikasgassen uit, verbruikt veel water, neemt wereldwijd veel ruimte in beslag door de teelt van veevoer en kan een mestprobleem veroorzaken. Minder vlees eten is de meest effectieve manier om deze milieubelasting tegen te gaan.</p> <p>De vleesconsumptie in Nederland is na een ruime halve eeuw van groei, sinds enkele jaren aan het dalen. Met name het aantal parttime vegetariërs neemt toe. Door het aanbieden van vegetarische producten speelt de deelnemer in op een toenemende behoefte van gasten en reduceren zij hun milieubelasting.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang de menukaart, de voorraadmagazijnen en/of de inkoopfacturen op de aanwezigheid van vegetarische gerechten. De deelnemer zorgt dat de items eenvoudig toegankelijk zijn.</p>
F 10.05	O	De organisatie maakt afspraken met de cateraars die hen verplicht stelt om actief naar de bezoekers te communiceren over hun aanbod aan duurzame Food & Beverage producten.	<p>Door actief te communiceren over de duurzaamheid van de aangeboden producten, maakt u de bezoekers bewust en geeft u ze een keuze.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang de borden bij de stands, de voorraadmagazijnen en/of de inkoopfacturen.</p>
F 10.06	V *	De organisatie biedt gratis leidingwater aan voor bezoekers (tenzij de organisatie kan aantonen dat dit technisch niet realiseerbaar is omdat geen geschikte wateraansluiting aanwezig is).	<p>Kraanwater uit Nederland is van hoge kwaliteit. Het drinken van kraanwater is vaak een (onuitgesproken) wens van gasten, indien ze om 'water' vragen. Uit onderzoek blijkt dat ruim 50 procent van alle horecabezoekers bij voorkeur kraanwater drinkt.</p> <p>Kraanwater heeft een lagere milieubelasting dan bron- en mineraalwater in een glazen of plastic fles. Een deel van de hogere milieubelasting van bron- en mineraalwater komt voort uit het transportkilometers van het verpakte product <u>naar</u> de locatie en de lege verpakkingen <u>van</u> de locatie. Door kraanwater aan te bieden worden deze transportkilometers voorkomen.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang of er gratis leidingwater wordt aangeboden</p>

F 10.07	V *	<p>De organisatie serveert aan de medewerkers (backstage catering) producten met een milieukeurmerk uit minimaal 3 van onderstaande productgroepen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - koffie en/of thee - frisdranken en/of vruchtensappen (minimaal 2) - zuivelproducten (minimaal 1) - groente en/of fruit (minimaal 1) - deegwaren, brood en/of rijst (minimaal 1) - vlees en/of vis (minimaal 1) - overige producten (minimaal 2) 	<p>De aandacht voor eerlijk en verantwoorde voeding groeit snel. Voorbeelden van keurmerken voor verantwoorde Food & Beverage producten zijn het EKO keurmerk, biologisch, Rainforest Alliance en Max Havelaar. Een volledig overzicht van de door Green Key goedgekeurde keurmerken is te vinden via de Factsheet Green Key Wegingscriteria en Keurmerken.</p> <p>De verkoop van biologische- en Fairtrade producten stijgt jaarlijks. Biologische producten zijn voorzien van een keurmerk van instituut Skal en geproduceerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • met respect voor de natuur en de dieren • zonder chemische bestrijdingsmiddelen en kunstmest • zonder preventieve antibiotica <p>Fairtrade is een term die wordt gehanteerd als beschrijving van internationale handel die gericht is op duurzame ontwikkeling in ontwikkelingslanden, met name bij de export naar rijkere westerse landen. Fairtrade duidt op een streven om bijvoorbeeld koffieboeren, cacao-boeren of bananenboeren in Latijns-Amerika, Afrika en Zuidoost-Azië voor hun exportproducten een reële prijs te geven die in verhouding staat tot de werkelijke productiekosten en niet een prijs die wordt bepaald door de verhoudingen op de internationale markt. Aan Fairtrade producten worden daarnaast strengere milieueisen gesteld.</p> <p>Onder zuivelproducten verstaan wij onder andere melk, boter, yoghurt, kaas, roomijs, kwark. Voor eieren geldt: minimaal vrije uitloop of eicode 0 of 1.</p> <p>Vanwege het specifieke karakter van een aantal normen in dit hoofdstuk is een Green Key document beschikbaar. Bij deze norm kunt u gebruik maken van het document 'Hulpmiddel - Eten en drinken'. Wenst u het document ook als bewijsmateriaal te gebruiken dan kunt u het document uploaden bij de eerste norm van deze DoeHetZelf-keuring of u legt het document klaar ter inzage. Green Key documenten zijn te vinden op 'Mijn Green Key' onder de knop Gereedschappen.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang het aantal duurzame Food & Beverage producten die backstage worden aangeboden aan de medewerkers.</p>
F 10.08	O	<p>BONUSNORM: De organisatie heeft bovenop de bovenstaande normen minimaal 1 extra maatregel genomen om het aanbod van duurzame Food & Beverage producten te verhogen.</p>	<p>Om succesvol te zijn met Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen moet het gedachtengoed van het evenement bij alle externe samenwerkingspartners bekend zijn én gedragen worden. Zorg voor draagvlak bij de cateraars (wees selectief met wie je in zee gaat) en maak concrete afspraken over het aantal duurzame Food & Beverage producten die zij verkopen.</p> <p>De aandacht voor eerlijk en verantwoorde voeding groeit snel. Voorbeelden van keurmerken voor verantwoorde Food & Beverage producten zijn het EKO keurmerk, biologische producten, Rainforest Alliance en Max Havelaar. Een volledig overzicht van de door Green Key goedgekeurde keurmerken is te vinden via de Factsheet Green Key Wegingscriteria en Keurmerken op 'Mijn Green Key'.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert deze maatregel tijdens de rondgang</p>

11. Inkoop

F 11.01	V *	De organisatie koopt alleen duurzaam printpapier in met een milieukeurmerk (bijv. Europees Ecolabel, Nordic Swan, Blaue Engel).	Bij de productie van papier en karton wordt naast hout relatief veel water en energie gebruikt. De gevraagde keurmerken beloven een aantoonbaar geringere milieubelasting gedurende de gehele levenscyclus van het product vergeleken met andere producten zonder deze keurmerken. Controle: Visueel - De keurmeester controleert de afbeelding van het keurmerk op de verpakking.
F 11.02	V *	De organisatie bestelt alleen drukwerk (flyers, drukwerk, programmaboekje, etc.) met een milieukeurmerk (bijv. Europees Ecolabel, Nordic Swan, Blaue Engel) of de organisatie maakt geen gebruik van drukwerk.	Bij de productie van papier en karton wordt naast hout relatief veel water en energie gebruikt. Het FSC en het PEFC-keurmerk geven de zekerheid dat de grondstof voor papier en papierproducten afkomstig zijn uit verantwoord beheerde bossen. Deze keurmerken stellen geen eisen aan het productieproces. Controle: Visueel - De keurmeester controleert de afbeelding van het keurmerk op de verpakking van het drukwerk of de factuur met daarin de vermelding van de kwalificaties van het gebruikte papier.
F 11.03	O	De organisatie koopt minimaal 2 papieren artikelen in voorzien van een milieukeurmerk (bij. Europees Ecolabel, Nordic Swan, Blaue Engel).	Bij de productie van papier en karton worden naast hout relatief veel water, chemicaliën en energie gebruikt. De gevraagde keurmerken beloven een aantoonbaar geringere milieubelasting gedurende de gehele levenscyclus van het product vergeleken met andere producten zonder deze keurmerken. Deze norm omvat de volgende papieren artikelen: * Servetten * Toilet papier * Handdoekjes * Tissues Controle: Visueel - De keurmeester controleert de afbeelding van het keurmerk op de verpakking. De deelnemer zorgt dat de items eenvoudig toegankelijk zijn.
F 11.04	O	De organisatie plaatst op het evenemententerrein alleen schuimbrandblussers gevuld met biologisch afbreekbaar blusschuim en voorzien van een milieukeurmerk.	De materialen waaruit schuimblussers met een milieukeurmerk zijn opgebouwd kunnen na inlevering milieuvriendelijk worden herwerkt. Schuimblussers met een milieukeurmerk zijn gevuld met een niet toxisch en zeer snel biologisch afbreekbaar blusschuim. Controle: Visueel - De keurmeester controleert steekproefsgewijs een aantal blussers op aanwezigheid van het keurmerk. De deelnemer zorgt dat de items eenvoudig toegankelijk zijn.

F 11.05	V *	De organisatie maakt voor de aankleding en/of interieur gebruik van minimaal 2 hergebruikte of anderszins duurzame items.	<p>Door gebruik te maken van gerecyclede of hergebruikte materialen wordt het gebruik van nieuwe (schaarse) grondstoffen gereduceerd. Door te kiezen voor FSC/PEFC gecertificeerd hout wordt de onnodige kap van (oer)bossen tegengegaan. Onder interieur items vallen o.a. meubels, aankleding (behang, gordijnen) en decorstukken.</p> <p>Controle: Visueel of bij FSC hout een document - de deelnemer voegt eigen bewijsmateriaal toe waaruit blijkt dat het hout van het interieur is gemaakt van FSC hout.</p>
F 11.06	O	BONUSNORM: De organisatie koopt bovenop de bovenstaande normen minimaal 1 extra non-food product structureel verantwoord in.	<p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang de non-food producten die bovenop de bestaande normen structureel verantwoord worden ingekocht.</p>
			<h2>12. Textiel</h2>
F 12.01	O	De organisatie heeft alle standaard kledingstukken van de medewerkers ingekocht bij leveranciers of afgenomen van producenten die een gedragscode hebben ondertekend rondom goede arbeidsomstandigheden.	<p>Steeds meer kleding leveranciers vinden het belangrijk dat hun kleding onder betere arbeidsomstandigheden is gemaakt. Er ontstaan dan ook steeds meer gedragscodes, de normen voor deze codes verschillen en ook de manier van controleren verschilt. Enkele gedragscodes die boven de andere uitsteken zijn: Fair Wear Foundation, Fairtrade, GOTS, Made By, SA 8000, ETI (Ethical Trade Initiative), WRC (Workers Right's Consortium), FLA (Fair Labour Association), WRAP en BSCI.</p> <p>Controle: Document - De keurmeester controleert het bij de kledingleverancier opgevraagde document waaruit blijkt dat ze voldoen aan de gedragscodes voor goede arbeidsomstandigheden.</p>
F 12.02	O	De organisatie koopt voor haar medewerkers minimaal 1 item kledingstuk in voorzien van een keurmerk voor biologische oorsprong of Fairtrade handel.	<p>Voor de productie van katoen is veel landbouwgrond, water en bestrijdingsmiddel nodig. De keurmerken op katoenen textiel garanderen een eerlijke prijs voor boeren en/of een milieuvriendelijke katoenteelt.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert de labels van de bedrijfskleding. De deelnemer zorgt dat de items eenvoudig toegankelijk zijn.</p>

F 12.03	O	De organisatie verkoopt minimaal 2 merchandise items (bij voorkeur kleding) die zijn geproduceerd van verantwoord geproduceerde materiaal.	<p>Onder 'merchandising' wordt verstaan: alle soorten gratis verstrekte 'giveaways' en alle voor commerciële verkoop bedoelde 'evenement/beurs' artikelen. Merchandisingartikelen kunnen ook 'duurzaam' ingekocht worden. Hierbij kan gedacht worden aan de gebruikte productiematerialen, energiegebruik en transport of een combinatie daarvan. Een goede inventarisatie van het totaal van de geproduceerde 'eigen' merchandising artikelen en de wijze waarop niet duurzame merchandising ontmoedigd wordt is de basis voor het behalen van deze norm.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester beoordeelt uw inventarisatie van de merchandise artikelen en welke daarvan duurzaam geproduceerd zijn.</p>
F 12.04	O	BONUSNORM: De organisatie koopt bovenop de bovenstaande normen minimaal 1 extra textiel product structureel verantwoord in.	<p>Voor de productie van katoen is veel landbouwgrond, water en bestrijdingsmiddel nodig. De keurmerken op katoenen textiel garanderen een eerlijke prijs voor boeren en/of een milieuvriendelijke katoenteelt.</p> <p>Controle: Visueel - De keurmeester controleert tijdens de rondgang de textiel producten die bovenop de bestaande normen structureel verantwoord worden ingekocht.</p>